

Az alapjogok érvényesülésének követelménye az Európai Unió Bizottságának helyszíni vizsgálata során

SZÜCS ANIKÓ EDIT

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 51. cikke rögzíti, hogy az unió intézményei és szervei kötelesek tiszteletben tartani a Chartában foglalt jogokat és betartani az abban foglalt elveket, valamint előmozdítani azok alkalmazását. A versenyeljárások speciális jellemzőkkel bírnak, de ezen eljárásoknak is összhangban kell lenniük az alapvető jogokkal. A jelen cikk az Európai Unió Bírósági esetjogán keresztül mutatja be, hogy a megfelelő és hatékony jogorvoslatok biztosítják az alapjogok érvényesülését a versenyeljárások során.

Requirement of the Application of the Fundamental Rights During the On-the-spot Examination of the Commission

Article 51 of the Charter of Fundamental Rights of the European Union lays down that the institutions and bodies of the European Union shall “respect the rights, observe the principles and promote the application thereof”. Competition proceedings have their own special characteristic, but such procedures also have to be consistent with the protection of the fundamental rights. This article demonstrates through some cases of the Court of Justice of the European Union that adequate and effective remedies ensure that competition proceedings are conducted with full respect of the fundamental rights.

Az alapjogok szerepe a versenyjogi eljárásokban

Az alapjogok érvényesítését a mai modern államokban kiemelt célként határozzák meg mindenhol, azonban a gyakorlati megvalósítás államunként és jogáganként eltéréseket mutat. Kezdetben az állam beavatkozása a gazdasági tevékenységekbe még kizárólag a tisztességesség elvének kikényszerítésében manifesztálódott,¹ amelynek a középpontjában a versenytársak egyéni jogainak védelme állt a tisztességtelen versennyel szemben. Az első versenyjogi

1 SZEGEDI 2006, 8. Forrás: www.ajk.elte.hu/file/AJKDI_SzegediAndras_dis.pdf (2015. 09. 21.)

jogszabályt az oly sok területen élenjáró Franciaországban alkották meg 1791-ben, amely elnevezését: *Le Chapelier*, megalkotójáról Isaac René Guy le Chapelier-ről kapta.² Ez a törvény már ekkor rögzítette a munkavállalás és egyben a vállalkozás szabadságának az elvét, azonban a különböző szakmáknak megtiltotta, hogy szakmai érdekképviseleti szervezeteket alakítsanak vagy bármely más formában kollektíven képviseljék érdekeiket.³ Természetesen a verseny védelme később jelent meg a célok között, míg például a tagállami támogatások jogszerűségének, azaz a közös joggal való összhangjának vizsgálatáról csak az Európai Unió fennállása óta beszélhetünk. Az első igazán komoly, nem kizárólag a verseny tisztességét általánosságban védő, modern jogszabály az 1890-ben Amerikában megalkotott Sherman Act, amely a kartelleket már kifejezetten tiltotta.⁴

Az állami szerepvállalás erősödésével – elsősorban az európai kontinensen – a fogyasztók védelme került a középpontba,⁵ és ezzel párhuzamosan a versenyjogi szabályok középpontjába is. A versenyjog és az alapjogok viszonyát sok szempontból érdekes lehet vizsgálni, ilyen például az eljáró szervek függetlensége – többnyire a Gazdasági Versenyhivatal, illetve uniós eljárás esetén az Európai Bizottság (a továbbiakban: bizottság) végzi a vizsgálatot, és ő hozza meg a kötelező erejű határozatot is, így csak a jogorvoslat kerül át más szerv hatáskörébe –, a versenyjogi eljárásban relevanciával bíró alapjogok értékelése és még hosszasan lehetne sorolni a kapcsolódó témákat. Jelen cikk a bizottság helyszíni vizsgálata során felmerülő alapjogi kérdések⁶ vizsgálatára koncentrál az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: bíróság) esetjogából⁷ kiemelt pár ügyön keresztül, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: charta) vonatkozó cikkeinek ismertetésével.

A bizottság mint az uniós piacon érvényesülő verseny tisztaságának az őre, valamint az Európai Unió Bíróságának szerepe

Az Európai Unióban a verseny tisztaságának biztosítása, a versenyjogi szabályok, célok érvényesítése az Európai Unió Bizottságának a feladata. A bizottság eszköztára behatárolt, elsősorban az uniós jogszabályok által. Az Európai Unió Alapjogi Chartája, amelyet a lisszaboni szerződéssel az elsődleges joganyagba is beemelték, olyan alapvető jogokat és elveket tartalmaz, amelyekkel összhangban szükséges értelmezni az uniós jogszabályokat, beleértve a versenyjogi jogszabályokat is, amelyek a bizottságot

2 *Le Chapelier Law*. (1791) Forrás: <http://alphahistory.com/frenchrevolution/le-chapelier-law/> (2016. 09. 21.)

3 Liberty, Equality, Fraternity: *Le Chapelier Law*. (1791)

4 ΒΟΥΤΗΑ–ΤÓΤΗ 2010, 36.

5 A versenyjog egyenesen külön új ágazataként szokták emlegetni a fogyasztóvédelmi versenyjogot. Lásd: GOMBOS 2014b, 107–109.

6 A bizottság helyszíni vizsgálataival kapcsolatos alapjogi garanciákról lásd részletesebben: GOMBOS 2017, 396.

7 Az alapjogi kérdésekben irányadó esetjog jelentőségéről lásd: GOMBOS 2010, 90–97., és GOMBOS 2011, 35–45.

eljárása során a fentieknek megfelelően kötik. A versenyjogi eljárásban érintett felek gyakran hivatkoznak fellebbezésükben az alapjogok sérelmére, amit az Európai Unió Bírósága mindig következetesen megvizsgál, és szükség esetén megszabja a bizottság által is tiszteletben tartandó kereteket. Egyáltalán nem egyszerű az Alapjogi Chartát sem segítségül hívni, sem annak alkalmazásával kapcsolatban véleményt alkotni.⁸ A charta utolsó, 54. cikke kimondja, hogy: „[E] Charta egyetlen rendelkezését sem lehet úgy értelmezni, hogy az bármilyen jogot biztosítana olyan tevékenység folytatására vagy olyan cselekedet végrehajtására, amely az e Chartában elismert jogok vagy szabadságok megsértésére vagy a Chartában meghatározottnál nagyobb mértékű korlátozására irányul.”⁹ Jól látható tehát, hogy az alapjogok vizsgálata során az adott alapjog többi joggal való viszonyát, illetve mások alapjogainak érvényesülését éppúgy szükséges vizsgálni, mint a kérdéses eljárást szabályozó jogszabályok célját és annak társadalmi, gazdasági jelentőségét. Jelen cikk keretében három ügy közelebbi vizsgálatára kerül sor, amelyekből jól látható az alapjogok szerepe a bizottsági eljárás során, valamint az Európai Unió Bíróságának felülvizsgálatra vonatkozó gyakorlata.

A helyszíni vizsgálat I. – Prysmian, Nexans

Az alábbi ügyben, a bizottság eljárást indított 26 jogalany ellen az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikkének és az EGT-megállapodás 53. cikkének megsértése miatt.¹⁰ A bizottság határozata alapján a föld alatti és tenger alatti erősáramú kábelgyártók felosztották egymás között a piacokat és az ügyfeleket a világ jelentős részén, ezzel érintve az Európai Unió piacán is a versenyt.¹¹ A Prysmian és a Nexans mint az európai piacon legérintettebb és legnagyobb bírságot is kapott vállalatok, fellebbeztek a bizottság döntése ellen.¹² A felek a fellebbezésüket arra alapították elsősorban, hogy a helyszíni vizsgálat során az alapjogaikat megsértették. A Nexans fellebbezése során a törvényszék előzetes megállapításában kimondta, hogy a bizottság köteles a vizsgálat tárgyát és célját pontosan meghatározni a felek részére, hiszen azoknak a bizottsággal való együttműködésükhöz és a védelemhez való joguk érvényesítéséhez ez alapvetően szükségeltetik.¹³ A törvényszék a T-340/04 számú, France Télécom kontra bizottság ügyben azt is megállapította, hogy a helyszíni vizsgálat elrendeléséről szóló határozatban a feltételezett jogsértés lényegi jellemzőit éppúgy le kell írni, mint a vélelmezetten érintett piacot.¹⁴

8 Erről a témáról lásd részletesebben: GOMBOS 2014a, 23–39.

9 *Az Európai Unió Alapjogi Chartája*. Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A12012P%2FTXT> (2017. 07. 30.)

10 *A Bizottság összefoglalója*. Forrás: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XC0917\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XC0917(01)&from=EN) (2016. 09. 25.)

11 *A Bizottság összefoglalója. i. m.*

12 T-140/09. sz. Prysmian és Prysmian Cavi e Sistemi Energia kontra bizottság ügy. ECLI:EU:T:2012:597, T-135/09. sz. Nexans France és Nexans kontra bizottság ügy. ECLI:EU:T:2012:596.

13 T-135/09. sz. Nexans France és Nexans kontra bizottság ügy. ECLI:EU:T:2012:596.

14 T-340/04. sz. France Télécom kontra bizottság ügy. ECLI:EU:T:2007:81.

Fontos a határozatok pontos értékeléséhez tudni, hogy az Európai Unió Tanácsa 1/2003/EK rendeletének 20. cikkében foglalt helyszíni vizsgálatra vonatkozó szabályok széles jogkört biztosítanak a bizottság számára. A rendelet alapján a bizottság tisztségviselői például bármely helyiségébe beléphetnek a vizsgált vállalkozásnak, az üzletmenethez kapcsolódó könyveket és más feljegyzéseket megvizsgálhatják és másolatot készíthetnek róluk, továbbá a vállalkozások bármely képviselőjétől vagy munkavállalójától kérdezhetnek a vizsgálat tárgyával kapcsolatos ténnyel vagy dokumentummal kapcsolatosan, és rögzíthetik a választ.¹⁵ A vizsgálatot lefolytató tisztségviselők írásbeli meghatalmazásának tartalmaznia kell pontosan a vizsgálat célját. A meghatalmazás tartalmát a vizsgálat lefolytatásának megkezdése előtt a vállalkozás megismeri, így a vizsgálat céljának megfelelően képes az együttműködés kerekeit pontosan meghatározni. Természetesen, ha a vállalkozás jelen lévő tisztségviselői előtt nem pontosan ismert a vizsgálat célja, az nagyon megnehezíti az együttműködést, hiszen nem tudják pontosan, hogy milyen tárgyban szükséges az információkat a tisztségviselők rendelkezésére bocsátani, továbbá megnehezíti a védekezéshez való jogukat is, hiszen ha nem tudják a vizsgálat pontos célját, akkor nem tudják a bizottság tisztségviselőinek az esetlegesen rendelkezésére álló, a vállalkozást felmentő adatokat átadni. Kiemelendő, hogy amennyiben kényszerítő intézkedések alkalmazását látja szükségesnek a bizottság, akkor az érintett ország illetékes bírósága fogja a kényszerítő intézkedések szükségességét és arányosságát megítélni, amely szabály szintén a jogalanyok alapjogait védi. A 21. cikk alapján egyéb helyiségek, beleértve a vállalkozások vezetőinek és dolgozóinak otthonát, autóját stb. is átvizsgálhatók, ha a vizsgálat tárgyához kapcsolódó könyvek vagy egyéb nyilvántartások alapos gyanú szerint ott találhatóak. Szintén fontos kritérium, hogy a 21. cikk alapján lefolytatott helyszíni vizsgálathoz minden esetben az adott tagállam nemzeti bíróságának előzetes hozzájárulása szükséges.¹⁶

A Prysmian- és a Nexans-ügyben a törvényszék kimondta, hogy a bizottság a vizsgálati szakaszban nem köteles pontosan meghatározni a vizsgálat által érintett piacot, azonban a feltételezett jogsértéssel érintett ágazatokat igen. A meghatározás nemcsak a vállalkozás együttműködéséhez szükséges, hanem ahhoz is, hogy bizonyítsa a bizottságnak a vállalkozások magántevékenységi körébe történő beavatkozásának jogszerűségét, valamint hogy szükség esetén lehetővé tegye az uniós bíróságoknak a bizonyítékok vizsgálatát.¹⁷ A törvényszék mindazonáltal úgy ítélte meg, hogy a bizottság eleget tett a helyszíni vizsgálat tárgyának pontos meghatározására vonatkozó követelményének. A törvényszék megerősítette a T-59/99 számú Hoechst kontra bizottság ügyben hozott ítéletének 27. pontjában; valamint a Ventouris kontra bizottság ügyben hozott ítéletének 122. pontjában foglaltakat, amely szerint a bizottság vizsgálati jogai értelmüket vesztenék, ha a bizottság csak olyan iratok bemutatását

15 Az Európai Unió Tanácsának 1/2003 rendelete. http://gvh.hu/data/cms1022192/_jogi_ek_eljarasi_jogszab_jo_m.pdf (2016. 09. 25.)

16 Az Európai Unió Tanácsának 1/2003 rendelete. *i. m.*

17 T-135/09. sz. Nexans France és Nexans kontra bizottság ügy. ECLI:EU:T:2012:596.

kérhetné, amelyet előzetesen azonosítani tud. A bizottság vizsgálati jogosultságai a még fel nem derített vagy pontosan nem azonosított információk megszerzését szolgálja, amely céljától nem lehet megfosztani azt. Értelemszerűen a bizottság csak egyes dokumentumok megvizsgálását követően tudja eldönteni, hogy egyes anyagok a vizsgálathoz tartozó információkat tartalmazzak-e. A törvényszék rögzítette, hogy amennyiben a bizottság megállapította egy dokumentumról, hogy annak tartalma nem köthető a vizsgálat tárgyához, akkor a felhasználásától tartózkodni köteles. A törvényszék ítéletében kimondta továbbá, hogy a tevékenységek összességére vonatkozó vizsgálat összeegyeztethetetlen a jogi személyek magán-tevékenységi körének védelmével. Az eljárás alapjául szolgáló bizonyítékokat a bizottságnak nem kell közölnie az érintett vállalkozással, azokat kérés esetén az uniós bíróságok jogosultak felülvizsgálni, ahogyan az jelen esetben is történt. A vizsgálandó dokumentumok körén kívül esnek természetesen azon dokumentumok, amelyek egyértelműen nem kapcsolódnak a vizsgálat tárgyához – ahogyan azt az AM & S Europe kontra bizottság ügyben rögzítették –, mint például a nem üzleti jellegű dokumentumok.

A felek támadták a törvényszék előtt továbbá a munkavállalók merevlemezének lemásolását abból a célból, hogy később azokat a bizottság saját helyiségeiben megvizsgálhassa. Tekintettel arra, hogy végrehajtási intézkedésnek tekintette a bíróság a munkavállaló meghallgatását, valamint a merevlemez lemásolását, így nem vizsgálták át alaposan a törvényszék előtt. Ahogyan azt a fentiekben ismertettük, a bizottságnak joga van az ügy szempontjából releváns adathordozókat megismerni és szükség esetén azokról másolatokat készíteni, azonban fordított sorrendben már kérdéses, hogy nem sérti-e a vállalkozás alapjogait az eljárás. Amennyiben a bizottság a vállalkozás helyiségében vizsgálja meg az adathordozók tartalmát, akkor egy maximum pár napos vizsgálat jöhet szóba, ezzel szemben, ha lemásolja az adathordozókat és a saját irodájában vizsgálja később, akkor egy sokkal átfogóbb vizsgálatra kerül sor, amely során esetlegesen több jogsértés feltárására is sor kerülhet, továbbá ezzel az adott vállalkozás komolyabb ellenőrzés alá fog esni, mint versenytársai.¹⁸

A Nexans-ügyben fellebbezés folytán a bíróság elé került a megsemmisítés iránti kereset.¹⁹ Az érintett vállalkozás fellebbezésében az 1/2003 rendelet 20. cikke (4) bekezdésének és az alapvető jogainak, nevesítve a védelemhez való jogának, a tisztességes eljáráshoz való jogának, az önvádra kötelezés tilalmának, az ártatlanság vélelmének és a magánélet tisztelőtben tartásához való jogának megsértésére hivatkozott. A bíróság kifejtette, hogy a bizottság indoklásának igazodnia kell a szóban forgó jogi aktus természetéhez, az indoklást az adott ügy körülményei alapján kell megítélni. A sokszor hivatkozott Solvay kontra bizottság ügyben hozott ítéletre hivatkozott ismét a bíróság, amelyben kimondta, hogy az indoklásban nem szükséges az összes jelentőséggel bíró tény- és jogkérdésre kitérnie a Bizottságnak, mivel az indoklás szövegének, annak összefüggéseinek és az érintett tárgyra vonatkozó jogszabályok

18 STASI 2013, 1–8. Forrás: <https://link.springer.com/article/10.1007/s12027-013-0291-2> (2016. 09. 25.)

19 C-37/13. P sz. Nexans és Nexans France kontra Bizottság. ECLI:EU:C:2014:2030.

összességeinek vizsgálatával szükséges megállapítani, hogy az indoklás megfelel-e az Európai Unió működéséről szóló 296. cikkében foglalt követelményeknek. A Bíróság a Törvényszék fentiekben kifejtett álláspontját megerősítette a fellebbezést pedig elutasította.²⁰

A helyszíni vizsgálat II. – Dow Chemical Ibérica, SA és társai

A 97/87 számú, Dow Chemical Ibérica, SA és társai kontra az Európai Közösségek Bizottsága ügyben²¹ a lakóhely sérthetlenségének elvére vonatkoztatva megállapította a bíróság, hogy a vállalkozásokra eltérő szabályok vonatkozhatnak, mint a magánlakásra, azonban az önkényes, valamint az aránytalan beavatkozásokkal szembeni védelmet a vállalkozások esetén is megfelelően biztosítani szükséges. Az Emberi Jogok Európai Egyezményének 8. cikke kimondja, hogy „mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását, valamint levelezését tiszteletben tartsák”.²²

Az uniós jog szupremáciájának elve a versenyjogi eljárás során is megjelenik, a bíróság a jelen ügyben rögzítette, hogy a bizottság által hozott intézkedés érvényességét kizárólag a közösségi jog alapján lehet értékelni, az adott tagállam alkotmányában biztosított alapjog megsértésére nem lehet hivatkozni az intézkedés érvénytelenségének megállapítása érdekében. Mindazonáltal természetesen nem szabad elfelejteni, hogy a bizottság munkáját biztosítandó, a tagállami segítségnyújtásra vonatkozóan a tagállami szabályok alkalmazandóak.

Az Alapjogi Charta 48. cikkének második bekezdése alapján „minden gyanúsított személy számára biztosítani kell a védelemhez való jogának tiszteletben tartását”. A védelemhez való jog kapcsán a bíróság korábban hozott határozatára hivatkozott,²³ amelyben kimondta, hogy a védekezéshez való jog azon elemeit, amelyek nem kizárólag kontradiktórius eljárásban érvényesíthetők, már az előkészítő vizsgálat szakaszától tiszteletben kell tartania a bizottságnak, beleértve a jogi segítségnyújtáshoz való jogot, és az ügyvéd és ügyfele közti levelezés bizalmi jellegének tiszteletben tartását. A bíróság már 1989. szeptember 21-én, a 46/87. és 227/88. számú Hoechst kontra bizottság egyesített ügyekben kifejtette azon véleményét, amely szerint az előzetes vizsgálati eljárások során fontos a védelemhez való jog tiszteletben tartása a később orvosolhatatlan sérelmek elkerülése végett, főként olyan vizsgálati eljárásoknál, amelyek során feltárt bizonyítékok megalapozhatják a vállalkozások felelősségét.²⁴

20 C-37/13. P sz. Nexans és Nexans France kontra Bizottság. ECLI:EU:C:2014:2030.

21 C-97/87. sz. Dow Chemical Ibérica és társai kontra Bizottság ügy. ECLI:EU:C:1989:380.

22 *Az Európai Unió Alapjogi Chartája. i. m.*

23 C-155/79. sz. AM & S kontra Bizottság ügy. ECLI:EU:C:1982:157.

24 C-46/87 és C-227/88. sz. Hoechst kontra Bizottság egyesített ügyek. ECLI:EU:C:1989:337.

A helyszíni vizsgálat III. – Roquette Frères

Az ügy lényegéhez előljáróban szükséges, hogy az olvasó megismerje az Emberi Jogok Európai Bíróságának 1992. december 16-án, a Niemietz kontra Németország ügyben hozott határozatának egy fontos részletét. A kérdéses ügyben egy ügyvédi irodánál tartottak házkutatást, ahol az ügyvédi iroda fellebbezett a házkutatás ellen a korábban idézett Emberi Jogok Európai Egyezményének 8. cikkére történő hivatkozással.²⁵ A nemzeti bíróságok előtt az ügyvédi iroda kérelmét elutasították, így az ügyvédi iroda az Emberi Jogok Európai Bizottságához fordult, amely a kérelmet részben befogadhatónak ítélte, és tekintettel arra, hogy a békés rendezésre módot nem talált, így a 8. cikk megsértésének megállapításával a bíróság elé utalta az ügyet. A bíróság megállapította, hogy a magánélet nem értelmezhető szűken, hanem a szakmai és üzleti életre is alkalmazandó az egyezmény 8. cikke. A lakás esetében is kifejtette, hogy a francia változatban a „domicile” kifejezés használatos, amely a vállalkozások üzleti helyiségeit is magában foglalja, és ez a kiterjesztő értelmezés a kívánatos és használatos.

A Roquettes Frères ügyben a Francia Fellebbviteli Bíróság előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezett az Európai Unió Bíróságánál.²⁶ A bíróság kimondta, hogy a nemzeti bíróság nem vizsgálhatja a bizottság eljárásának alapjául szolgáló tényeket abban a vonatkozásban, hogy a bizottság eljárási jogosultságát megállapítsa, mert erre csak az Európai Unió Bíróságának van hatásköre. A nemzeti bíróság kizárólag a kényszerítő intézkedések vonatkozásában vizsgálhatja a bizottság által szolgáltatott, az eljárás jogalapjául szolgáló tényeket. Ennek megfelelően a nemzeti bíróság feladata, hogy a bizottság munkáját segítse a nemzeti jogszabályok adta kereteken belül, természetesen az arányosság elvének szem előtt tartásával. A bíróság kifejtette továbbá, hogy a nemzeti bíróság feladata, hogy biztosítsa a bizottság által kért kényszerítő intézkedések alkalmazása esetén a természetes vagy jogi személy magán-tevékenységébe történő önkényes vagy aránytalan beavatkozással szembeni védelmet. A nemzeti bíróságoknak abból a feltételezésből kell kiindulniuk, hogy a bizottság jogszerűen és hatékonyan jár el az uniós versenyjogi szabályok érvényesítése érdekében, a bizottság a forrásait nem kell hogy felfedje a nemzeti bíróságok előtt, és így minden a rendelkezésére álló információt sem. A bíróság szintén ebben az ügyben mondta ki, hogy amennyiben a bizottságnak joga van egy ügyben vizsgálatot lefolytatni az uniós jogszabályok alapján, akkor az arányosság elvét nem sérti, ha a bizottság maga jár el, és nem a nemzeti versenyhatóságot kéri fel az eljárásra. A bizottságnak továbbá joga van, akkor is további vizsgálatokat folytatni, ha a szabálysértést már feltárta, azonban a további vizsgálatoktól a versenyjogi szabálysértések pontosabb feltárását várja. Amennyiben egy nemzeti bíróság úgy ítéli meg a bizottság által szolgáltatott

25 *Case Law of the European Court of Human Rights concerning the protection of personal data.* www.coe.int/t/dghl/standardsetting/dataprotection/Judgments/DP%202013%20Case%20Law_Eng_FINAL.pdf (2016. 09. 30.)

26 C-94/00. sz. Roquette Frères ügy. ECLI:EU:C:2002:603.

dokumentumok alapján, hogy az általuk kért vizsgálati kérelem nem alapos, akkor köteles a bizottsággal párbeszédet folytatni, amely során a tőlük, illetve esetlegesen a bizottság vizsgálati eljárására vonatkozó kérést továbbító nemzeti hatóságtól további információkat kérhet. Összességében tehát a bizottság köteles a nemzeti bíróság rendelkezésére bocsátani minden olyan releváns információt, amely alapján egyértelműen megállapítható, hogy az eljárás az arányosság és az önkényes eljárás elleni védelem elvével összhangban van.

Konklúzió

Az alapjogok egyik része kifejezetten személyhez fűződő jog, így nem értelmezhető jogi személyek kapcsán, míg másik része ugyan alapvetően szintén természetes személyre íródott, mégis – legalább részben – alkalmazandó jogi személyekre is. Az alapjogok érvényesítése és a konkrét helyzetekre való alkalmazhatóságának vizsgálata egyáltalán nem egyszerű feladat, amely során a jogalkalmazók sokszor általános jogelveket hívnak segítségül. A fenti jogesetek kapcsán jól látható, hogy az arányosság elve kiemelt szereppel bír a versenyjog területén az alapjogok érvényesítése során. Ezen elvet hivatott biztosítani az észszerűségi szabály is a versenyjogban. Ennek lényege, hogy ha a cél kifejezetten a verseny korlátozása, akkor az adott gazdasági lépés mindenképpen jogellenes, míg ha másra irányul a magatartás és a verseny korlátozása csak járulékos, akkor össze kell vetni a pozitív és a negatív hatásokat annak eldöntéséhez, hogy versenyjogi szempontból jogellenesnek minősülnek-e az adott gazdasági szereplők adott cselekedetei.²⁷

Ahogy az a jelen cikkből is jól látható az uniós és a tagállami szervek rendszeresen egymásra vannak utalva a versenyjogi szabályok érvényesítése során. Alapvetően az uniós jog szupremáciájának elve érvényesül, azonban nem szabad elfelejteni, hogy az egységes joggyakorlatot nagyban segíti az uniós tagállamok jogharmonizációja, illetve az azonos értékrend. Noha az alapjogok érvényesítése során lehetnek apróbb eltérések, szerencsére az alapjogok, azaz az alapvető emberi jogok összhangot mutatnak Európában. Az évtizedekre visszatekintő uniós esetjog bő vizsgálati lehetőséget biztosít a téma iránt érdeklődők számára, valamint széles körű kutatási lehetőséget azon versenyjogászoknak, akik a korábbi esetjogot szeretnék segítségül hívni ügyfelük jogérvényesítése során. Az esetjogot vizsgálva pontosan megismerhetjük a tagállami és az uniós hatáskörök megosztását, az együttműködés kereteit és az eljárásokkal szemben támasztott pontos követelményeket. Az európai bíróságok jogértelmező és jogorvoslati jogot biztosító szerepe kiemelt, éppen ezért a döntések folyamatos nyomon követése, feldolgozása és szakmai fórumokon történő elemzése a jövőben is elengedhetetlen.

²⁷ BOYTHA-TÓTH 2010, 36–37.

Felhasznált irodalom

- BOΥΤHA Györgyné – TÓTH Tihamér (2010): *Versenyjog*. Budapest, PPKE JÁK.
- GOMBOS Katalin (2010): Az alapjogok helyzetének változása az Európai Bíróság joggyakorlata tükrében. *Jogtudományi Közlöny*, 65. évf. 2. sz. 90–97
- GOMBOS Katalin (2011): Az uniós jogból fakadó bírói jogvédelmi eszközök szintjei és lépcsőfokai. *Európai Jog*, 11. évf. 5. sz. 35–45.
- GOMBOS Katalin (2014a): Az Európai Unió alapjogvédelmi rendszere, különös tekintettel az Alapjogi Chartára. In ANTAL Tamás – PAPP Tekla szerk.: *Az alapjogvédelem nemzeti, nemzetközi és jogösszehasonlító aspektusai*. *Lectiones Iuridicae*; 8. Szeged, Pólay Elemér Alapítvány, Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar. 23–39.
- GOMBOS Katalin szerk. (2014b): *Bevezetés az Európai Unió versenyjogába*. Szeged, JATEPress.
- GOMBOS Katalin (2017): *Az Európai Unió jogrendszere és közjogának alapjai*. Budapest, Wolters Kluwer.
- Le Chapelier Law*. (1791) Forrás: <http://alphahistory.com/frenchrevolution/le-chapelier-law/> (2016. 09. 21.)
- STASI, Maria Luisa (2013): Competition proceedings and fundamental rights: another piece of the puzzle. *ERA Forum*, Vol. 14, No. 1. 1–8. Forrás: <https://link.springer.com/article/10.1007/s12027-013-0291-2> (2016. 09. 25.)
- SZEGEDI András (2006): *Kartelltilalom az Európai Közösség jogában*. Doktori értekezés. Budapest, ELTE ÁJK. 8. Forrás: www.ajk.elte.hu/file/AJKDI_SzegediAndras_dis.pdf (2015. 09. 21.)

Jogforrások

- A Bizottság összefoglalója*. Forrás: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XC0917\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XC0917(01)&from=EN) (2016. 09. 25.)
- Az Európai Unió Alapjogi Chartája*. Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A12012P%2FTXT> (2017. 07. 30.)
- Az Európai Unió Tanácsának 1/2003 rendelete*. http://gvh.hu/data/cms1022192/_jogi_ek_eljarasi_jogszab_jo_m.pdf (2016. 09. 25.)
- C-155/79. sz. AM & S kontra Bizottság ügy. ECLI:EU:C:1982:157.
- C-46/87 és C-227/88. sz. Hoechst kontra Bizottság egyesített ügyek. ECLI:EU:C:1989:337.
- C-94/00. sz. Roquette Frères ügy. ECLI:EU:C:2002:603.
- C-97/87. sz. Dow Chemical Ibérica és társai kontra Bizottság ügy. ECLI:EU:C:1989:380.
- Case Law of the European Court of Human Rights concerning the protection of personal data*. www.coe.int/t/dghl/standardsetting/dataprotection/Judgments/DP%202013%20Case%20Law_Eng_FINAL.pdf (2016. 09. 30.)
- T-135/09. sz. Nexans France és Nexans kontra bizottság ügy. ECLI:EU:T:2012:596.
- T-140/09. sz. Prysmian és Prysmian Cavi e Sistemi Energia kontra bizottság ügy. ECLI:EU:T:2012:597
- T-340/04. sz. France Télécom kontra bizottság ügy. ECLI:EU:T:2007:81.

